

(i) Printed Pages: 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	3	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(1129)

SOCIOLOGY (In all Mediums)

Paper—Social Structure & Social Change

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt *five* questions in all, including Question No. I.

(2) Question No. I is compulsory. Attempt **four** questions selecting one question from each unit.

I. Attempt any *nine* questions in 5 to 7 lines each :

(i) Social Structure

(ii) Social institutions

(iii) Two characteristics of Power

(iv) Prestige

(v) Progress

(vi) Evolution (Comte)

- (vii) Development
- (viii) Charismatic Authority
- (ix) Sex Ratio
- (x) Modernisation
- (xi) Westernization
- (xii) Secularisation.

9×2=18

UNIT—I

- II. Discuss Status and Role as elements of Social Structure. 18
- III. Write a note on Norms and Values as elements of Social Structure 18

UNIT—II

- IV. Define Social change and discuss its meaning and features. 18
- V. How does change occur in society according to Karl Marx ? 18

UNIT—III

- VI. Explain in detail the role of education in bringing about social change. 18

- VII. Describe the role of science and technology in bringing about social change. 18

UNIT—IV

- VIII. Describe the process of Sanskritization in detail. 18
- IX. Describe the impact of Globalisation on modern Indian society. 18

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) सभी में से पांच प्रश्न करें, जिसमें प्रश्न नं. I शामिल है।
- (2) प्रश्न नं. I अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, चार प्रश्न करें।

I. कोई नौ प्रश्नों के उत्तर 5 से 7 लाइनों में दीजिए :

- (i) सामाजिक संरचना
- (ii) सामाजिक संस्था
- (iii) शक्ति की दो विशेषताएं
- (iv) प्रतिष्ठा
- (v) प्रगति

(vi) क्रम-विकास/उद्-विकास (काम्टे)

(vii) विकास

(viii) करिश्माई सत्ता/अधिकार

(ix) लिंग अनुपात

(x) आधुनिकीकरण

एक सप्ताह में विज्ञान और तकनीक

यूनिट-I

II. सामाजिक संरचना के तत्वों के रूप में स्थिति और भूमिका के समझाएं। 18

III. सामाजिक संरचना के तत्वों के रूप में प्रतिभा (भाव) और मुख्य (विशेष) का विस्तार से वर्णन करें। 18

यूनिट-II

IV. सामाजिक परिवर्तन को परिभाषित करें और इसके अर्थ और विशेषताओं पर चर्चा करें। 18

V. कार्ल मार्क्स के अनुसार समाज में परिवर्तन कैसे होता है ? 18

(vi) क्रम-विकास/उद्-विकास (काम्टे)

(vii) विकास

(viii) करिश्माई सत्ता/अधिकार

(ix) लिंग अनुपात

(x) आधुनिकीकरण

(xi) धर्मनिरपेक्षीकरण

(xii) पश्चिमीकरण।

9×2=18

यूनिट-I

- II. सामाजिक संरचना के तत्वों के रूप में स्थिति और भूमिका को विस्तार से समझाएं। 18
- III. सामाजिक संरचना के तत्वों के रूप में प्रतिमान (नार्म्स) और मूल्य (वैल्यूज) का विस्तार से वर्णन करें। 18

यूनिट-II

- IV. सामाजिक परिवर्तन को परिभाषित करें और इसके अर्थ और विशेषताओं पर चर्चा करें। 18
- V. कार्ल मार्क्स के अनुसार समाज में परिवर्तन कैसे होता है ? 18

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾਨੇ ਮੇਂ ਭਿੱਖਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੋ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਸਮਝਾਓ। 18

VII. ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਵਿਜ਼ਾਨ ਔਰ ਤਕਨੀਕ ਕੈਸੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾਤੇ ਹੈਂ ? 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਣ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਕੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੋਂ। 18

IX. ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀਯ ਸਮਾਜ ਪਰ ਵੈਭੀਕਰਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— (1) ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।

(2) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

I. ਕੋਈ ਨੌਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹਰੇਕ 5 ਤੋਂ 7 ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(i) ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ

(ii) ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾ

(iii) ਸ਼ਕਤੀ (ਪਾਵਰ) ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

- (iv) ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ
- (v) ਪ੍ਰਗਤੀ
- (vi) ਕ੍ਰਮ-ਵਿਕਾਸ (ਕਾਮਤੇ)
- (vii) ਵਿਕਾਸ
- (viii) ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਅਧਿਕਾਰ (ਅਥੋਰਿਟੀ)
- (ix) ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ
- (x) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ
- (xi) ਧਰਮ-ਨਿਰਪੇਖੀਕਰਣ
- (xii) ਪੱਛਮੀਕਰਣ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- II. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਤੱਤ “ਭੂਮਿਕਾ” ਅਤੇ “ਸਥਿਤੀ/ਦਰਜਾ” ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
- III. ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਤੱਤ “ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ” ਅਤੇ “ਮੁੱਲ” ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 18
- V. ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ? 18

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

VII. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ? 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

IX. ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18